

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director: DIMITRIE ALEXANDRESCO

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Redactor-proprietar: I. S. CODREANULicențiat în Drept și științe de Stat
Avocat**ABONAMENTUL**

Pe an, în România, cu Tabla. . . 45 lei
6 luni 20 „
3 luni 10 „
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

**Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet**

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & AdministrațiaBucurești, **CALEA RAHOVEI**

Lângă Palatul Justiției

TELEFON № 16/98**S U M A R**

— Extinderea clauzei la ordin în creanțele civile (urmare), de d-l avocat Dumitru Gălășescu;

JURISPRUDENȚĂ

— Curtea de apel Buc. s. II: *D-r T. Wittig și Ilie Ionescu cu D. P. Voinescu ș. a.* (Deși s'a dat o ordonanță de ne-urmărire de către judecătorul de instrucțiune sau camera de punere sub acuzare, motivată pe considerații de drept, că nu poate examina și cerceta faptele pentru care administratorii unei societăți comerciale erau trimiși înaintea sa, partea civilă este în principiu în drept a se întemeia pe aceleași fapte și împrejurări pentru a face o plângere directă, fără ca prin aceasta să se violeze principiul autorității de lucru judecat pretins că ar reeși din ordonanță.—Hotărârile instanțelor civile nu au nicio înrămire asupra acțiunii publice.—Orică delictă sau fapte ce s-ar impută administratorilor unei societăți, fie pentru daune de rea administrație sau îndeplinire de acte contrarii legii sau statutelor, acționarilor nu pot exercita acțiunea singular după cum nu pot în mod singular să dispună de patrimoniul social), cu o Notă de d-l avocat *P. Vasilescu*.

— **Congresul funcționarilor grefelor judecătorești din țară.****Extinderea clauzei la ordin în creanțele civile*)****GENERALITĂȚI****I****Libertatea de a crea titluri la ordin**

Ei au transformat sensul și natura articolului 1690; dintr-o regulă prohibitivă, ei au făcut una interpretativă a voinții părților.

Articolul 6 c. civ. dispune în adevăr că nu se poate derogă, prin convențiuni particulare, legilor, ce interesează ordinea publică sau bunele moravuri. Dar ce este o dispoziție de ordin public? Legiuitorul nu a definit în nici o parte ceea ce se înțelege prin ordinea publică și chiar e imposibil a da o definiție precisă, limitativă și cuprinzând toate cazurile prevăzute de legi, ca interesând ordinea publică—in sensul art. 6 c. civ.

Ea cuprinde, în mod necesar, toate legile care regulează organizația și atribuția diferitelor puteri ale statului și agenților săi—ca și obligațiile

și drepturile particularilor în materie politică, de alegeri, impozite, serviciu militar. Toate aceste legi constituiesc regimul politic al unei țări.

Dar nu numai legile constituționale, administrative, penale și politice sunt de ordin public—chiar într-o lege care aparține dreptului privat se pot găsi atari dispozițiuni—ca acele care regulează statutul și capacitatea persoanelor, cele care organizează proprietatea și mai ales cea financiară și acele care impun părților măsuri în interesul terților.

Dar dacă—relativ la chestiunea care ne interesează—cercetăm lucrările preparatorii ale codului, nu găsim nici o indicație tinzând să stabilească că art. 1690 și 1691 ar fi de ordine publică.

Expunerea de motive de la titlul vânzării, făcută de Portalis, înaintea Corpului legislativ, în ziua de 7 Ventôme, anul al XII lea, se mărginește a se exprima astfel:

«Independent de lucrurile mobiliare și imobiliare, există o a treia specie de bunuri, aceea a creanțelor și a altor drepturi incorporale. Această categorie e o creație a omului, e opera mâinilor sale. Ea circulă în comerț, ca toate celelalte bunuri. În consecință ea este susceptibilă de a fi vândută, cedată, transportată.»

Oratorul Tribunalului, Grenier, în ședința de la 15 Ventôme anul al XII, scoate în evidență aceleași motive, dar nu este mai explicit.

Este deci evident că, simpla tradiție a titlului e suficientă pentru a transfera proprietatea unei creanțe în raporturile dintre cedent și cesionar, dar nu putea avea aceeași eficacitate față de terții și mai ales față de debitorul cedat. Dar nimica nu indică că el a avut intenția să dea prescripțiilor legii preferință, înlăturând orice stipulație contrară intervenită de la început între creditor și debitor. A conchide din termenii clari întrebunțați de Pothier și Grenier, că art. 1690 și 1691 sunt de ordine publică, e cu adevărat excesiv.

O simplă notificare cerea legea la început, o acceptare făcută printr'un act autentic mai târ-

*) Vezi No. 77 și 79/913.

ziu. Din ziua în care s'a admis că acceptarea debitorului echivala cu notificarea, aducerea la cunoștință prin portărie—întru cât nici o dispozițiune nu limitează timpul în care trebuie să se aducă la îndeplinire această formalitate—era inevitabil să se decidă că ea se poate îndeplini și prin anticipație, tot așa de bine și producând aceleași efecte, ca după cesiune.—Debitorul consimte a avea drept creditori, în atari circumstanțe determinate, unul sau mai mulți indivizi pe cari nu e necesar să-i determine în mod expres.

«Clauza la ordin nu e altceva din partea debitorului de cât acceptarea anticipată a cesiunilor pe care beneficiarul creanței le va face. Când titlul e la o anumită persoană, semnatarul se obligă către persoana care e indicată și nu se obligă de cât față de ea. Acesta va putea, e adevărat, să cedeze creanța, dar cesiunea nu va avea valoare față de debitor, de cât din ziua în care va fi notificată, afară numai de nu va fi acceptat cesiunea—e dreptul comun. Când din contră, titlul e la ordin, nu e trebuință nici de notificare, nici de acceptare. De ce? Pentru că notificarea nu e cerută decât în lipsă de acceptare, și pentru că debitorul s'a angajat direct către cel care va fi purtătorul ei la scadență. Dacă legea prescrie de obicei notificarea sau acceptarea, e pentru că ea presupune la cel ce se obligă intenția de a nu permite cesiunea decât cu condiția de a fi informat; dispoziția încetează în mod natural de a fi aplicabilă atunci când obligatul consimte ca cesiunea să fie efectuată fără să-i fie notificată. Or, clauza la ordin exprimă în mod suficient acest consimțământ; prin mijlocul ei părțile au luat obiceiul să traducă în fapt voința lor. Oricare cesionar e atunci în raport direct cu obligatul, acesta l'a acceptat anticipat ca creditor¹⁾».

Fără îndoială, un atare procedeu poate să vatem debitorului emițător, căci protecțiunea sa va fi restrânsă prin natura literală a obligației. El perde dreptul de a opune excepțiunile, pe care ar fi putut să le invoace contra posesorului titlului, dacă transmiterea s'ar fi efectuat conform dreptului comun. Dar oare el nu-și dă seama de la început de condițiile excepționale în care se obligă, și de rigoarea la care se expune — și e drept să i se refuze opozabilitatea excepțiilor.

Pe de altă parte facilitatea de circulație imprimată acestor titluri poate să aducă prejudicii creditorilor, prin ușurința cu care debitorul poate să le facă să dispară din patrimoniul său. De aci nu urmează însă că trebuie să atribuim formelor cesiunii un caracter imperativ, de la care contractanții nu pot deroga—căci ele nu au fost

prescrise pentru protecția terților, creditorilor ei pentru aceea a cesionarului, pentru a împiedica pe cedent să poată încasa creanța după ce a cedat-o; iar garanțiile care derivă din ele (dată certă și publicitate favorabilă creditorilor cedentului) nu sunt decât consecințe accesorii.

Și cum, prin emisiunea unui titlu de credit, acest pericol este îndepărtat pentru cesionar, este natural ca, odată cu formalitățile cesiunii, să dispară și garanțiile care rezultă în mod indirect pentru creditor.

Dar să admitem că, acest fel de publicitate a transmiterii dreptului e stabilită direct în favoarea lor, vor fi ei care mai în curent cu negocierea creanței printr'o simplă notificare făcută debitorului cedat? Și ca să fim justi, trebuie să recunoaștem că clauza la ordin avertizează pe terți, cărora li-se prezintă acest titlu pentru a li-se solicita creditul, că acest element al patrimoniului e foarte mobil, și deci nu trebuie să pue mare bază pe el.

În, sfârșit debitorul cedat are interesul de a fi ținut în curent cu transmiterea titlului — pentru a ști cui trebuie să facă plata în ziua scadenței. Girul îi oferă un mare avantaj; pentru că el va plăti la prezentarea titlului care afirmă și probează dreptul purtătorului și calitatea sa de creditor.

Această inovație nu e fără precedent în dreptul francez. Articolul 931. C. civ. dispune că donațiunile vor fi făcute dinaintea notarului—legea făcând din donație un act solemn. Nu este mai puțin adevărat însă că, cu toate rezistențele doctrinei, jurisprudența încă de multă vreme a decis că donațiunile deghizate sub forma unui contract cu titlu oneros, sunt valabile. Donația e valabilă, cu condiția ea formele proprii contractului, care-i servă ca deghizare, să fie observate. Ast-fel, dacă forma biletului la ordin a fost imprumutată, biletul trebuie să aibe o cauză licită, alt-fel e nul și din cauza acestei nulități nu va putea avea valoarea unei donații deghizate.

Teoria validității clauzei la ordin în creanțele civile s'a introdus de multă vreme în jurisprudență.

Pentru prima oară ea apare în mod destul de vădit într'o decizie a Curții din Lyon, din 4 Iunie 1830, și mai ales în aceea a Curții din Pau, din 25 Iunie 1836¹⁾.

Decizia Curții din Pau conține considerentul următor, pe care credem că trebuie să-l reproducem punând chestiunea foarte net.

«Că biletul în chestiune fiind lipsit, din cauza neindicării valorilor permise, de una din condițiile biletului la ordin — așa cum a fost definit el de art. 188 c. com., chestiunea se reduce la a ști dacă se poate stipula în mod valabilă că o

¹⁾ Rép. gen. V. Saisie arrêt, No. 445. Idem v^o Effets de commerce, No. 376—2-a.

¹⁾ Beudant, notă sub. Cas, 8 Mai—D. 1878. I. 241.

obligație pur civilă sau un efect de comerț de generat—din cauza imperfecțiunii sale—in simplă promisiune, va putea fi negociat prin mijlocul girului; că mai întâi trebuie observat că acest fel de transmitere a proprietății creanțelor nu e exclusiv rezervat comerțului, căci legea admite biletul la ordin cu caracter civil și comercial; că intențiunea legiuitorului—așa cum o explică motivele cărții a patra din Codul de comerț—a fost să mărească masa valorilor puse în circulație sub această formă, nu numai în interesul comerțului, dar încă în interesul agriculturii; că această stipulație în materie civilă nu e oprită de nici o dispoziție a legii, cel puțin în mod expres, că această prohibiție nu poate fi trasă din dispozițiile invocatului art. 1690 c. civ., că în adevăr acest articol nu dispune decât pentru cazul în care cesiunea a fost consimțită de debitor căruia i se dă un nou creditor, pe când în cazul în care debitorul s'a legat, prin obligație chiar, a plăti ordinul creditorului, e considerat ca obligându-se a plăti terțului purtător — ca fiind debitorul său direct și deci el devine inaplicabil».

Curtea de casație, chemată la rândul său a se pronunța asupra chestiunii, decide în mod formal — în ziua de 3 Februarie 1847¹⁾, punând același principiu, ca deciziunile precedente — că părțile capabile a contracta pot să se oblige așa cum consideră că e mai convenabil intereselor lor.

De acea dată Curtea nu a făcut decât să persiste în jurisprudența sa²⁾.

În celelalte țări opinia dominantă e deosemena în favoarea validității creanței la purtător, fie că e civilă, fie că e comercială.

În Italia ea a fost recunoscută de curtea de Casație din Tuin, la 14 Sep. 1867 și de curtea de Casație din Roma la 31 Dec. 1891.

«În cea ce mă privește cred că principiul libertății convențiilor, care trebuie să fie formulat de orice legislație bună și care în realitate tinde a prevala în toate legislațiile moderne, trebuie să convingă pe toți că, posibilitatea deplină a particularilor de a emite titluri la purtător, e o urmare necesară a spiritului dreptului modern. În baza acestui principiu necontestat, nulitatea titlurilor la purtător nu ar putea fi susținută de cât în cazul în care ar fi sancționată în mod expres de lege.»³⁾

În Germania, codul civil german din 1896 pus în vigoare de la 1 Ianuarie 1900, prin articolul 793¹⁾ și Codul federal elvețian al obligațiilor, art. 846 și următoarele, se ocupă de titlurile la purtător și la ordin în materie civilă recunoscându-le ca valabile.

«Titlurile de cari am vorbit până aci sunt, sau efecte de schimb sau efecte lor asemănătoare. Întâlnim însă în articolul 843 și următoarele, titlul la ordin propriu zis.

Oricare titlu, prin care un semnatar se obligă să predea într'un loc și timp determinat o sumă oarecare de bani sau o cantitate de lucruri fongibile, poate fi transmis prin gir—dacă el a fost creat în mod expres la ordin. Elementele esențiale ale titlurilor prevăzute în acest articol sunt:

- a) Indicarea locului plății sau al predării;
- b) A sumei de plătit;
- c) Numele sau firma de comerț a beneficiarului, cu clauza la ordin;
- d) Semnătura subscriitorului, care e supusă condițiilor de formă a articolelor 13—15;
- e) Indicarea epocii plății²⁾.

Chestiunea s'a prezentat de câteva ori dinaintea instanțelor noastre, care au rezolvat-o în mod afirmativ.

Așa Curtea de apel din Iași, la 15 Mai 1901, a decis că e valabilă o obligațiune de plată la înfățișător. Aceiași interpretare a consfințit-o și Curtea de apel din București, s. II-a, la 20 Ianuarie 1903³⁾.

DUMITRU GALAȘESCU

Doctor în drept dela Facultatea din Paris,
Avocat

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. II

Audiența de la 4 Mai 1913

Președinte d-lui FR PAPP, președinte

Dr. T. Witting și Ilie Ionescu cu D. P. Voinescu și alții

Decizia corecțională No. 115

Autoritate de lucru judecat. — Cazul când o ordonanță a judelei instructor sau o decizie a camerei de punere sub acuzare nu poate constitui lucru judecat.

Independența acțiunilor civile de acțiunile publice. — Societăți comerciale — Exercițiul acțiunii de răspundabilitate. — Exercițiul acestui drept numai de către adunarea generală, iar nu de către acționari. — (Art. 1201 c. civil 1 4 și 155 c. com.)

1. Dacă ordonanțele judecătorului de instrucție și deciziunile camerei de punere sub acuzare au autoritatea lucrului judecat când rezolvă un punct de drept și când sunt indicative de instanță o asemenea autoritate de lucru judecat nu poate fi opusă decât atunci când ele cercetează materialitatea faptelor și determină calificarea lor legală iar nu când rezolvă pe considerațiuni de drept a

al portatore No. 494: *Vidari* Corso di diritto comm. ed IV, t. III No. 2083; Sirey-1899, 4. 13.

¹⁾ Carpentier. Code de commerce mis en vigueur en 1900 Paris 1901.

²⁾ *Rossel* — *Menha* — *Manuel du droit civil suisse*, t. III. Code des obligations, titre XXXI, chap. V, p. 859.

³⁾ *Dumitrescu*. Codul de comerț comentat, t. I, No. 1042 p. 592 și urm.

¹⁾ D. P. 1847. 1. 68.

²⁾ Cass. 4 Iunie 1878. S. 78. 1. 404; Cass 7 Mai 1879 — S. 1879. 1. 42; Idem, 31 Iulie 1893. S. 97. 1. 161. Notă. Tissier; Idem, 16 Martie 1892. D. 93. 1. 309, S. 94. 1. 495; Paris, 1 Februarie 1857. S. 75. 2. 186. Riom, 27 Iulie 1875. II. P. 1878. 1. 342. Caen — 14 Iunie 1876. D. 78. 2. 133. — Douai — 24 Aprilie 1891. S. 91. 2. 125. Douai — 24 Aprilie 1891. S. 91. 2. 121. P. 91. 1. 674 — Pau, 1886. S. 88. 2. 14. P. 88. 1. 102; Paris, 22 Mai 1895. Set. 1896. P. 2. 251.

³⁾ *Galuppi*. Dei titoli al portatore, No. 148, p. 128. *Papa d'Amico*. Dei titoli di credito, p. 194. — *Bruschettini* Trattato di titoli

examina și cerceta faptele, după care nu mai pot, cu drept de autoritate, să indice instanțele chemate a le judeca.

Prin urmare, deși s'a dat o ordonanță de neurmărire pentru motivul sus arătat, de către judecătorul de instrucție, partea civilă este în principiu în drept a se întemeia pe aceleși fapte și împrejurări, pentru a face o plângere directă, fără ca prin aceasta să violeze principiul autorității lucrului judecat pretins că ar rezii din ordonanță

2. În afara de excepțiunile anume prevăzute de lege, hotărârile instanțelor civile nu au nici o înrăurire asupra acțiunii publice, nici putere de lucru judecat în privința acestei acțiuni pentrucă, chiar atunci când au de obiect aceleși fapte, aceste fapte nu sunt privite de ambele acțiuni sub același raport, pentrucă nu este identitate între părți și în fine, pentrucă acțiunile civile și publice nu se sprijină pe aceleași probe.

3. Din cuprinsul art. 154 și 155 c comercial, rezultă că exercițiul acțiunii în responsabilitate aparține adunării generale ori de unde ar pleca inițiativa adică dela asociați, cenzori sau justiție de oarece, Societatea care a dat mandat singular poate cere socoteală, sau să absolve mandatarii culpabili

Prin urmare pentru orice delict sau fapte ce s'ar imputa administratorilor, fie pentru daune de rea administrație, sau îndeplinire de acte contrare legii sau statutelor, acționarii nu pot exercita acțiunea singular după cum nu pot în mod singular să dispună de patrimoniul social.

Curtea,

Ascultând pe d-nii avocați Alexandrescu-Rășanu și N. Milescu din partea apelanților ; și

Pe d-l avocat B. Cernea din partea inculpaților acțiunilor de penal.

Deliberând,

Asupra apelului făcut de către dr. T. Witting și Ilie Ionescu-Galați, ca părți civile, în contra sentinței No. 1385 din 22 Octombrie 1912, pronunțată de tribunalul Ilfov, s. III-a;

Având în vedere dezbaterile orale urmate în cauză, concluziunile scrise depuse și actele aflate la dosar;

Având în vedere că dr. T. Witting și Ilie Ionescu-Galați reprezentând a șasea parte din capitalul social al Societății Române de pompe funebre din București, au făcut o acțiune penală contra lui D. P. Voinescu, Constantin H. Costescu, G. Păunescu, și Herman Kempner, fără însă a preciza fapte concrete sau epoca săvârșirii lor, cerând condamnarea numiților pentru delictul de abuzuri de încredere, escrocherii, falsuri în registre, bilanțuri și scripte ale societății, cum și pentru faptele cari cad sub prevederile art 265 alin 3 și 146 din codul comercial, constituindu-se încă parte civilă cu suma de 50000 lei;

Având în vedere că Tribunalul prin sentința ce a pronunțat a achitat pe ambii inculpați de faptele ce li se puneau în sarcină prin acțiunea directă ce li s'a intentat ;

Având în vedere că, în fapt, se constată următoarele: În Ianuarie 1911 dr. Witting și Ionescu-Galați fac înaintea primului procuror al trib. Ilfov o plângere concepută în termeni identici cu aceia ai acțiunii penale mai sus menționată și în termenul căreia s'a sesizat judecătorul de instrucție al cab I a face cercetări conform art 45 din pr. pen. care prin ordonanța No. 31 din 911 găsește că nu este loc a face vreo cercetare în cauză, de oarece nu este regulat sesizat printr'o plângere făcută de acționarii singurari, întrucât conform art 154 și 155 c. com aceștia nu pot intenta acțiune contra consiliului de administrație pentru diferite fapte ce li s'ar imputa, fie din neglijență, culpă sau fraudă o asemenea acțiune neapartinând decât adunării generale a societății care o exercită prin cenzorii săi. în contra acestei ordonanțe s'a făcut de către dr. Witting și Ionescu opozițiune la Camera de punere sub acuzare, care prin deciziunea No. 104 din 911 confirmă în totul ordonanța opozată indicând oponenților calea ce ar trebui să urmeze pentru a putea ajunge să se stabilească responsabilitățile administratorilor societății; aceștia, urmând

calea indicată prin deciziunea Camerei, au făcut în aceiași termeni o nouă plângere înaintea primului președinte al tribunalului Ilfov care prin ordonanța prezidențială No. 927 din 911 constatănd că reclamații au refuzat să primească controlul justiției care urma să ordone verificarea registrelor societății cu privire la învinirile ce se articulau, respinge reclamațiunea. Atacându-se cu apel această ordonanță, Curtea de apel, secția IV prin deciziunea No 2 din 912 constatănd aceleși refuz respinge ca nefondat apelul statufud că n'are competență să defere pe administratori în judecată penală După pronunțarea acestei decizii un a urmat introducerea acțiunii penale, al căreia obiect mai sus s'a precizat și care a fost respinsă prin sentința atacată prin apel de față ;

Având în vedere că d. P. Voinescu și ceilalți au cerut respingerea acestei acțiuni întemeiați pe următoarele motive: a) că societătar singular și chiar o optime din capitalul social reprezentat prin acționari n'au exercițiul acțiunilor civile în responsabilitate pentru abaterile ad-tratorilor, indiferent dacă aceste abateri constituiesc simple violări de mandat sau delict și quasi delict; b) chiar dacă ar avea exercițiul acțiunilor civile pentru responsabilitatea ad-tratorilor, în speță pentru faptele de care este legată instanța penală, există autoritate de lucru judecat rezultând din ordonanța judecătoreului de instrucție No. 31 din 911 confirmată prin decizia Camerei de punere sub acuzare No. 104/911 și ordonanța prezidențială No 31 din 911, confirmată prin deciziunea Curții de Apel No. 2 din 912; c) că acțiunea trebuiesc respinsă și pentrucă partea civilă nu a stabilit daunele ;

Având în vedere că intimații susțin că există lucru judecat rezultând din ordonanța judecătoreului de instrucție confirmată de Camera de punere sub acuzare și din ordonanța prezidențială, confirmată prin deciziunea Curții de apel pe două puncte de drept:

1) Dacă acționarul singular sau o optime din capitalul social are acțiune în despăgubire în contra administratorilor pentru acte de rea gestiune sau delict; 2) Asupra căei de urmat pentru ca acționarul singular sau o optime din capitalul acțiunilor să și poată expune doleanțele și valorifica drepturile ;

Considerând că deși în principia ordonanțele judecătoreului de instrucție și deciziunile Camerei de punere sub acuzare au în ceace ce privește calificarea legală a faptului aceiași autoritate ca și hotărârile judecătorești afară de cazul bine înțeles când survin fapte noi, totuși în speță nu se poate opune în această privință autoritatea lucrului judecat, întemeiat pe ordonanța judecătoreului de instrucție, confirmată prin decizia Camerei de punere sub acuzare, deoarece judecătorul de instrucție a refuzat a face orice cercetări și investigațiuni declarând că față de dispozițiunile art 154 și 155 c. com nu este în drept a declara caz de urmărire în contra lui D. Voinescu și a celorlalți relativ la plângerea făcută pentru defraudări în registre așa cum se reclamă de Witting și Ionescu;

Considerând că dacă ordonanțele judecătoreului de instrucție și deciziunile Camerei de punere sub acuzare au autoritatea lucrului judecat când rezolvă un punct de drept și când sunt indicative de instanță asemenea autoritatea lucrului judecat nu poate fi opusă decât atunci când ele cercetează materialitatea faptelor și determină calificarea lor legală iar na, ca în speță, când refuză să considere acțiunea de drept a examina și cerceta faptele, după care nu mai pot cu drept de autoritate să indice instanțele chemate a le judeca;

Astfel fiind, deși s'a dat o ordonanță de neurmărire de către judecătorul de instrucție, totuși Witting și Ionescu sânt, în principiu, în drept a se întemeia pe aceleși fapte și împrejurări pentru a face o plângere penală directă fără ca prin aceasta să violeze principiul autorității lucrului judecat, ce în mod neîntemeiat se susține de intimați că rezultă din menționata ordonanță;

Având în vedere că se mai opune ca autoritate de lucru

judecat deciziunea Curței de apel No 2 din 912 care confirmă ordonanța prezidențială No. 9279 din 912 cu privire la calea de urmat pentru că acționarul singular să își valorifice drepturile sale;

Având în vedere că printra hotărârile ce au pronunțat zisele instanțe judecătorești, acestea s'au declarat incompetente a statua asupra cererilor făcute de Wittig și Ionescu de a deferi pe administratorii societății în judecată penală;

Considerând că în afară de excepțiunile anume prevăzute de lege, hotărârile instanțelor civile nu au nici o înfrățire asupra acțiunii publice, nici putere de lucru judecat în privința acestei acțiuni, pentru că chiar atunci când au de obiect aceleași fapte aceste fapte nu sânt privite de ambele acțiuni sub același raport, pentru că nu este identitate între părți și în fine pentru că acțiunile civile și publice nu se sprijină pe aceleași probe;

Astfel fiind urmează că nici hotărârile judecătorești ce se opun de Voinescu și ceilalți ca autoritate de lucru judecat nu constituiesc în realitate autoritatea lucrului judecat, încît excepțiunea ridicată de aceștia este neîntemeiată din ambele puncte de vedere invocate;

Având în vedere că Voinescu și ceilalți care a se respinge acțiunea penală îndreptată în contra lor de Wittig și Ionescu și pe motiv că acționarul singular și chiar o optime din capitalul social reprezentat prin acționari n'au exercițiul acțiunilor civile în responsabilitate pentru abaterile administratorilor, independent dacă aceste abateri constituiesc simple violări de mandat sau deliecte și quasi-deliecte;

Având în vedere că art 154 c com dispune:

«Acțiunea contra administratorilor, pentru fapte cari privesc responsabilitatea lor, aparține adunării generale care o exercitează prin cenzorii;

«Orice asociat are cu toate acestea, dreptul de a denunța cenzorii faptele ce crede că trebuiesc controlate și ei sunt datori să le verifice, și dacă le găsesc întemeiate și dea seamă adunării de dănselle spre în raportul lor. Dacă denunțarea este făcută de asociați reprezentând cel puțin o zecime a capitalului social, cenzorii sânt datori a prezenta asupra faptelor denunțate observațiunile și propunerile lor;

«Zecimea capitalului se justifică prin depunerea titlurilor de acțiuni în mâinile cenzorilor sau la una din instituțiile prevăzute în art. 134;

«Titlurile vor rămânea depuse până după întrunirea și închiderea celei mai apropiate adunări generale servind asemenea ca să legitimeze participarea deponenților la această adunare;

«Dacă cenzorii cred de fondată și urgentă reclamațiunea asociațiilor reprezentând zecimea capitalului social, sânt datori să convoace imediat o adunare generală; în caz contrariu, cesțiunea se va supune adunării generale celei mai apropiate;

«Adunarea va trebui întotdeauna să delibereze asupra reclamațiunei; iar art. 155. c com :

«Când sunt bănueli fondate că grave neregularități urmează în îndeplinirea datoriilor administratorilor și cenzorilor, asociații reprezentând o optime din capitalul social pot denunța faptele tribunalului de comerț, justificând proprietatea acestei optime în modul prescriis dela articolul precedent;

«Tribunalul ascultând în camera de consiliu pe administratorii și cenzorii, dacă recunoaște urgența de a lua măsuri înainte de întrunirea adunării generale, poate dispune, printr'o încheiere de se inspecta registrele societății, numind în acest scop, unul sau mai mulți comisari ale căror remunerării vor fi în sarcina reclamanților și fixată cauziunea pentru cheltuieli;

«Verificarea registrelor nu va avea loc decît după ce reclamanții vor garanta cu o sumă ce se va determina de tribunal, plata cheltuielilor la cari va da loc verificarea;

«Comisarilor sânt datori să depună raportul lor la Grefă în termenul fixat de Tribunal. Tribunalul va examina raportul în camera de consiliu și se va pronunța printr'o hotărîre;

«Dacă bănuiala nu pare fondată, tribunalul poate să ordone ca raportul să fie publicat în «Monitorul Oficial» sau în foaia anunțurilor judiciare în întreg sau numai în concluziile lui;

«În caz contrariu, tribunalul va ordona măsurile provizorii urgente ce va crede necesarii și convocarea imediată a adunării generale;

Hotărîrea va fi executorie provizoria, chiar dacă se va fi făcut opozițiune sau apel;

Considerind că din cuprinsul menționatelor articole rezultă că exercițiul acțiunii în responsabilitate aparține adunării generale, ori de unde ar pleca inițiativa, adică dela asociați, cenzorii sau justiție. Societatea care a dat mandat singură poate cere socoteala sau să absoolve mandatarii culpabili. Custode al patrimoniului său, garanția creditorilor și a acționarilor, ea singură poate exercita acțiunea care tînde a'î reintregi; depozitarii la registrele și actelor sociale, ea singură posedă mijloacele pentru a conduce în mod eficace apărarea pe care acționarii ar putea să o prejudice cu o susținere incompletă sau de conveniță cu administratorii;

Considerind că acționarii nu pot invoca dreptul comun care dă o acțiune în daune la origine a fost daunat prin culpa altuia, căci dacã culpa sau fraudele administratorilor au atîns interesele particulare ale acționarilor, această atîngere n'a fost directă întru cît ei cari au constituit societatea ca o persoană autonomă nu trebuie să urzescă funcțiunile organelor sociale cărora legea le-a încredințat apărarea drepturilor societății;

Considerând că chiar când administratorii au comis o culpă sau un delict ca falsificări de bilanțuri, distribuirea de dividende fictive, încã acțiunea este de natură socială pentru că scopul este reintegrarea patrimoniului social dauna nu este directă, pentru că mandatul conferit de societate administratorilor arată nu numai existența, dar și măsura responsabilităților, pentru că aceste violări reîntră în sfera mandatului a cărei reguli au fost atinse și, în afară de aceasta dacă fle care soț ar putea lucra pe contul său propriu pentru repararea unei daune ce în mod direct și imediat pretinde că a suferit-o s'ar ajunge ca pe această cale să se retragă înainte de timp o parte din patrimoniul social;

Considerând că tot astfel și în scopul de a nu aduce atingere dezvoltării societăților anonime și de a nu pune în primejdie bunul mers al unor asemenea societăți, căci oriînd se poate găsi un acționar nemulțumit care să facă un denunț în contra administratorilor lor, nici ministerul public nu are dreptul de a pune în mișcare acțiunea publică în contra administratorilor unei asemenea societăți, decît numai dacă ar fi sesizat în condițiunile prevăzute de art 155 c com. căci un asemenea drept al ministerului public este subordonat votului adunării generale sau plîngerei unei porțiuni a capitalului social anume determinat de lege, fiindcă legea comercială supune în mod formal acțiunea publică unor asemenea condițiuni;

Urmează dar că pentru orice deliecte sau fapte ce s'ar imputa administratorilor fie pentru daune de rea administrație, sau îndeplinire de acte contrare legii sau statutelor, acționarii nu pot exercita acțiunea singular, după cum nu pot în mod singular să dispună de patrimoniul social și aceasta chiar în avantajul societății;

Astfel fiind, fără a mai intra în examinarea faptelor puse în sarcina lui D. P. Voinescu și a celorlalți, căci de altfel nici nu sînt măcar precizate în mod concret, și fiind seamă că examinarea registrelor în condițiunile cerute este inadmisibilă, cată a apelul făcut de Wittig și Ionescu-Galați să fie respins ca nefondat;

Pentru aceste motive, Curtea respinge etc

(ss) Fr. Papp; G. A. Mavrus; N. G. Schina; A. Procopiu; Gr. Săvescu

NOTĂ. — Decizia, pe care o adnotăm, pune în discuție mai multe chestiuni importante de drept. Cea dintâi este relativă la efectul ordonanței jude-

cătorului de instrucție față de acțiunea directă pornită în penal. În privința acestui punct Curtea a decis, că ordonanțele judecătorului de instrucție și deciziunile camerei de punere sub acuzare au autoritate de lucru judecat ca și hotărârile judecătorești, când cercetează materialitatea faptelor determinând calificarea lor legală, când rezolvă un punct de drept și sunt indicative de instanță. Această părere a Curței o aprobăm numai în parte, căci trebuie făcută o distincție, care în decizie s'a pierdut din vedere: ordonanța judecătorului de instrucție și decizia camerei de punere sub acuzare n'au autoritate de lucru judecat în chip general ci numai față de o nouă instrucție. ¹⁾ Față de judecată n'au niciun efect. Judecata este liberă în apreciere, ea poate să achite, când instrucția găsește că este caz de urmăriri și viceversa. Ordonanța judecătorului de instrucție n'are autoritate de lucru judecat nici chiar în privința competenței de trimetere. Dacă observa această distincție, Curtea s'ar fi ferit de greșală, pe care a făcut-o aplicând acest principiu în speță. În adevăr, Curtea găsește, că nu este autoritate de lucru judecat pe motiv, că judecătorul de instrucție a refuzat să facă vreo cercetare întemeindu-se pe dispozițiunile articolelor 154 și 155 c. com., anume, că cererea era ne regulat făcută. Curtea greșește făcând această afirmație. Judecătorul de instrucție putea să cerceteze materialitatea faptelor, să le califice legal, să discute chestii de drept și tot n'ar fi fost autoritate de lucru judecat. Nu era lucru judecat, de oarece faptele nu erau aduse în discuția unei noi instrucțiuni, ci într'o acțiune penală directă.

A doua chestie de drept, pe care o rezolvă Curtea, este următoarea, că lucrul judecat în civil n'are nicio înăurire, nici putere de lucru judecat în penal. Imprimutând argumente dintr'o decizie mai de mult a Înaltei Curți de Casație, Curtea desleagă și motivează bine acest punct. Căci în general, de s'ar admite, ca lucrul judecat în civil să aibă autoritate asupra penalului, ar însemna ca transacțiunile particulare să poată lega acțiunea publică. ²⁾ De asemenea nici punctul, care a pus în discuție această chestie de drept, nu poate avea vre-o autoritate asupra penalului, de oarece el circulând în jurul art. 155. c. com. nu formează nici chestie prejudicială, nici chestie prealabilă, de care ar depinde deslegarea chestii penale.

Cea din urmă chestie de drept pusă în discuție și care formează obiectul acestei note este, dacă acționarii pe cale particulară pot avea acțiune în responsabilitate pentru fapte civile sau penale contra administratorilor societății? Curtea întemeindu-se pe ideile lui Vivanté, a admis negativă.

Această decizie este în legătură și de aceeași părere cu decizia camerei de punere sub acuzare din 20 Aprilie 1911 pronunțată tot în această afacere ale cărei considerațiuni le formulăm în esență: ¹⁾

Legiutorul nostru ca și cel italian a căutat să împace interesul societății cu al asociaților. Astfel, deci, a stabilit prin art. 154 și 155 c. com. norma după care se pot exercita acțiunile contra administratorilor pentru a nu împiedica pe administratorii în operațiunile societății, pentru a nu discreditata societatea și a nu-i da pe față operațiunile prin reclamațiuni de mulțori neîntemeiate.

Legiutorul presupunând că interesul acționarilor se confundă cu al societății, a găsit suficient controlul cenzorilor și al adunării generale, de aci excepția de la dreptul comun în privința exercițiului acțiunilor contra administratorilor.

Că aceasta fiind norma în majoritatea cazurilor numai atunci acționarii pot pe cale particulară să întenteze acțiuni contra administratorilor, când aceștia prin fraudă, rea credință paralizază orice control din partea cenzorilor și adunării generale.

Revenind asupra deciziei ce adnotăm înainte de a ne arată părerea vom expune starea de mai înainte a jurisprudenței noastre în această speță:

Curtea de apel s. III din București prin decizia No. 326/914 s'a pronunțat în următoarea ²⁾ afacere. I. Boicescu a sesizat parchetul, pentru că Sava Grigorescu în calitate de administrator a înaintat bani pe acțiunile societății. Ministerul public întemeindu-se pe dispozițiile art. 265 c. com. l'a chemat în judecată penală. Înculpatul invocând art. 155 din același cod ridica incidental, că acționarul reclamant nefiind proprietarul unei optimi din capitalul social, nu putea să pornească această acțiune. Curtea admitând incidentalul s'a sprijinit pe următoarele motive, pe care le dăm în rezumat:

Societățile pe acțiuni fiind persoane juridice independente de persoana acționarilor au interese proprii. Deci, acțiunea contra administratorilor se exercită de adunarea generală prin cenzori, conform art. 154 și 155 c. com.

Aceasta fiind o măsură de ingrădire în privința responsabilității comerciale ce rezultă din exercițiul mandatului dat de societate administratorilor, se aplică și acțiunii publice, căci atunci indirect s'ar eluda legea verificându-se registrele, urmărindu-se activul social fără garanții iudusultătoare.

Că tot aceia ce tinde la reîntregirea patrimo-

1) I. Tanoviceanu, *curs de Procedură penală română*, No 97 p. 58

2) Tanoviceanu *ibid.* pag. 594, No. 941

¹⁾ Dreptul No. 38 din 1911, pagina 266

²⁾ Curierul Judiciar, No 18 din 4 Mai 1912.

niului social știrbit prin reaua conducere a administratorilor constituind o acțiune socială, ea nu e dată de cât acționarilor, care reprezintă o optime a capitalului social.

Prin urmare, fapta, ce se impută inculpatului având de scop conservarea patrimoniului social, formează obiectul unei acțiuni sociale, care nu putea fi pornită de reclamant.

Decizia Curții, dată în majoritate, împărtășește opinia D-lui consilier Bals, care a făcut divergență în primul complet.¹⁾ Iată în trăsături generale aceste motive:

Din combinația articolelor 154, 155, 160 și 165 c. com. reese, că regulile de conducere ale societăților, controlul gestiunii administratorilor îl are adunarea generală.

Motivul, scopul s'a scos și sa generalizat din organizarea societăților anonime. Comerțul și industria modernă reclamând instalațiuni, capitaluri, credit însemnat, s'a găsit forma societăților anonime, ca să răspundă acestei nevoi. În acest soi de societăți s'au stabilit norme în armonie cu ordinea publică pentru asigurarea și administrarea rodnică a avutului social. Una din aceste norme este și aceasta, că minoritatea trebuie să se supună majorității, care formează adunarea generală.

Acestea fiind principiile legea nu distinge, ele se aplică atât faptelor civile, cât și penale. Căci a admite ca procurorul să poată porni acțiunea publică în urma reclamațiunii particulare a unui asociat, înseamnă a înlocui expresiunea adunării generale prin autoritatea ministerului public, înseamnă în ultimă consecință a înlocui majoritatea prin voința minorității reprezentată prin acționarul reclamant, a înlocui această lege specială prin dreptul comun. Și nici nu este nici un interes, de oarece terții sunt puși la adăpost în caz de nereguli prin restrângerea creditului, iar minoritatea se poate folosi de art. 165 c. com., când adunarea generală n'ar îngriji de interesele morale și materiale ale societății.

Ivindu-se divirgență minoritatea reprezentată prin D-nii consilier A. Dem. Oprescu și N. N. Săulescu și-a menținut părerea în privința respingerii incidentului întemeindu-se pe acește motive, pe care le dăm pe scurt:

Din combiunarea art. 2, 4 și 5 pr. pen. reese, că ministerul public are drept de a intenta acțiune publică fie din inițiativa proprie, fie în urma unui denunț. Că acest principiu nu se abate de cât în anumite cazuri prevăzute de lege, cum de pildă în materie de adulter sau răpire de minori.

Aceasta fiind regula generală legiitorul prin

art. 154 și 155 c. com. n'a voit să țârmurească, de cât faptele ce intră în cadrul dreptului comercial, responsabilitatea civilă a administratorilor, ce rezultă din mandatul dat de societate, iar nici de cum faptele penale asupra cărora ministerul public are drept neatins. Aceasta reese și din dispozițiile art. 165 c. com.

Ocotirea legiitorului pentru bunul mers al societăților n'a mers până acolo, în cât să le scoată de sub controlul ministerului public, care reprezintă ordinea în stat, căci el se presupune, că lucrează totdeauna după o matură reflecție.

Parchetul general cât și partea civilă făcând recurs, Înalta Curte de Casație s. II prin decizia No. 3074 din 14 Decembrie 1911 a admis recursul confirmând părerea minorității. Motivele în esență ale Înaltei Curți sunt acestea:

Că articolele 154 și 155 c. com. nu restrâng dreptul ministerului public de a pune în mișcare acțiunea publică în materia penală, ci guvernează responsabilitatea civilă a administratorilor, când trec peste limitele mandatului lor. Că art. 265, al 3 prevăzând o pedeapsă, dreptul ministerului public nu poate fi condiționat de art. 154 și 155 c. com. de oarece nici un text de lege nu prevede acest lucru.

Decizia Înaltei Curți de casație a fost criticată în chip foarte documentat de D-l avocată Gr. L. Trancu-Iăși, care împărtășește părerile majorității Curții de apel.¹⁾

Rezumând starea anterioară a jurisprudenței noastre în speță ne unim cu părerile deciziei, pe care o adnotăm, pentru următoarele considerațiuni:

În Franța de și nu există texte categorice ca în legislația noastră, totuși doctrina și jurisprudența întemeindu-se pe rațiuni de logică juridică au admis, că acțiunea ce rezultă din mandatul administratorilor este socială. Motivul major, pe care se întemeiază această soluție, este, că mandatul de gestiune socială emanând din partea societății, acțiunea în responsabilitate contra administratorilor trebuie exercitată de adunarea generală. Sunt în Franța și autori, care susțin teza acțiunii individuale, dar părerea dominantă este în favoarea tezei acțiunii sociale.

În legislația italiană existând texte categorice ca și în legislația noastră, părerea cea mai răspândită în doctrină și jurisprudență este, că în penal ca și în civil, în cursul societății ca și în timpul lichidării sale acțiunea ex mandato contra administratorilor aparține societății. Motivele invocate între altele sunt libertatea de acțiune în conducerea societății și că partea vătămată di-

¹⁾ Codul Comercial adnotat, Eftimie Antonescu Vol, II p. 291.

¹⁾ Revista critică de drept, legislația și jurisprudența, No. 4, anul II-lea,

rect prin reaua gestiune a administratorilor este societatea nu acționarul.¹⁾

Venind cu cercetarea în legislația noastră observăm, că legiuitorul fără să facă vre'o distincție între faptele civile sau comerciale dispune în general, că acțiunea în responsabilitate contra administratorilor se exercită de adunarea generală prin cenzori. Singura distincție, pe care o face, sunt condițiunile puse acționarilor prin art. 154 și 155 c. com. de a-și adresa reclamațiunile cenzorilor sau tribunalului de comerț după însemnătatea capitalului ce reprezintă și gravitatea faptelor. Prin urmare, în lipsa unui text expres de lege, distincția Inaltei Curți de Casație este arbitrară. Legiuitorul nostru cunoscând discuția angajată în doctrina și jurisprudența străină în această chestie, dacă ar fi înțeles să facă vre'o distincție, ar fi spus categoric.

Un izvor de interpretare al textelor pozitive de lege este și voința legiuitorului. Când textul este obscur ne uităm la intenția sa. Nu vorbim de textele vechi de lege. În acest caz intenția legiuitorului trebuie lăsată la o parte, căci timpul cu nevoile sale noi dau cu totul o altă interpretare textului de lege. Câte articole din codul civil francez s'au înțeles într'un sens la început, iar astăzi se înțeleg deosebit. Un exemplu putem lua din evoluția contractului de asigurare. Dar textele de lege, care formează obiectul discuției noastre fiind relativ noi, voința legiuitorului poate fi luată ca izvor de interpretare. Care a fost dar intenția legiuitorului? De a împiedica denunțurile neintemeiate, făcute de oameni rău voitori. Aceste denunțuri ating profund prestigiul, sguđue creditul, care pentru neturburata funcționare și propășire a societăților, trebuie să rămână neatinse. Raportorul legii²⁾ numește chiar această modificare a legislațiunii noastre comerciale ca „înțeleaptă și protectoare creditului societăților.“

De asemenea în expunerea de motive a art. 153 italian, corespunzător articolului 155 din codul nostru de comerț, se observă același preocupare a legiuitorului; teama abuzului, a reclamațiunilor făcute cu rea voință, care pot turbura adânc afacerile sociale³⁾.

Sunt cazuri, când se admite însă și acțiunea particulară a acționarilor, dar ele sunt prevăzute expres în lege. De pildă: adunarea generală ia o decizie, care în chip învederat calcă actul constitutiv, statutele, legea. Ei bine, în acest caz legiuitorul prin art. 165 c. com. a dat dreptul fiecărui asociat să se opună la executarea acestei

decizii. Și președintele tribunalului de comerț până la judecarea fondului, poate suspenda execuția deciziei printr'o ordonanță provizorie.

Sau alt caz: mai mulți asociați pun mâna pe cea mai mare parte a acțiunilor societății. În adunarea generală ei formând majoritatea nu se poate face nici un control serios gestiunii sociale, astfel că atât interesele particulare ale acționarilor, cât și cele generale ale societății, sunt primejduite. În acest caz excepția prevăzută de art. 154 și 155 c. com. incetează intrând în dreptul comun; acționarul poate pe cale particulară, să reclame tribunalului orice nereguli. Excepția menționată mai sus se înlătură prin fraudă, reaua credință a asociațiilor acaparatori¹⁾ În adevăr, admitând această excepție legea presupune interesele sociale asigurate printr'un control obiectiv; îndată ce însă această siguranță dispăre, intrăm în dispozițiile art. 165 c. com. având de a face cu o călcare a actului constitutiv, a statutului, a legii. Iată cazurile prevăzute de lege. În afară de acestea altele nu mai sunt; deci distincția Inaltei curți de Casație-încă odată repetăm-este neegală.

În sfârșit, ca ultim argument prin care încheiem această notă este, că majoritatea jurisprudenței noastre împărtășește vederile deciziei, pe care o adnotăm.

P. Vasilescu
avocat, profesor Ploiești

Congresul funcționarilor grefelor judecătorești din țară.

La 8 și 9 cor a avut loc în Palatul Funcționarilor Publici din București primul Congres al Funcționarilor grefelor judecătorești din țară. Au luat parte peste 400 de delegați.

Ca Președinte al Congresului s'a acclamat d-l N Brătianu grefier la Curtea de apel București s l.

S'a dat cuvântul și au vorbit delegații grefelor Curților de apel din Iași, Galați, Craiova și București; delegații grefelor Tribunalelor, Parchetelor, Sindicatelor, Portareilor și delegații judecătorilor de ocoale. Toți au arătat într'un colorit viu starea mizeră în care se găsește această clasă de funcționari, — salahori ai justiției — față de celelalte clase de funcționari și au justificat necesitatea ca Guvernul țării să se îngrijească și de soarta lor venind cu un proiect de lege care:

- I) Să le garanteze stabilitatea;
- II) Să se inființeze un Consiliu de judecată pentru cei ce se vor abate dela datorile lor;
- III) Să le mărească salariile cari azi sunt derizorii față cu scumpirea traiului;
- IV) Să le acorde gradații din 5 în 5 ani; și
- V) Să le reducă termenul pentru dreptul de pensie dela 35 la 30 ani

La congres au asistat și luat cuvântul d-nii avocați: Al. Constantinescu decanul Baroului de Ilfov, Aurel Eliescu, D. N. Comșa, N. I. Titulescu, Stelian Popescu I Th. Florescu, Marin Vlăduț-O. I, toți membrii în Parlament, cari i-au încurajat în dreptă lor mișcare și le au promis tot sprijinul. Asemenea au vorbit și d-nii avocați-profesori Petre Vasilescu și Christu Negoescu, cum și d-nii Eftimie Antonescu și Matei Balș consilieri la Curtea din București

ISCOD.

¹⁾ A se vedea autoritățile citate în doctrina și jurisprudența franceză și italiană în adnotația D-lui Gr. L. Trancu-Iași, citat mai sus

²⁾ Desbaterile Senatului No. 74 din 1 Mai 1886 pag 838

³⁾ Eftimie Antonescu. Ibid pagina 287.

¹⁾ Vezi decizia camerei de punere sub acuzare citată mai sus